

Важливі цифри - 2022

Про деякі зміни в законодавчих актах України

ІНФОРМАЦІЙНИЙ МАТЕРІАЛ

січень 2022 рік

Особливості Державного бюджету на 2022 рік

14 грудня 2021 року на сайті Верховної Ради України та в газеті «Голос України» опубліковано Закон України від 15.12.2021 № 1928 - IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік»

Основні показники, які передбачає бюджет 2022 року

Дохідна частина

Доходи Держбюджету	Доходи загального фонду Держбюджету	Доходи спеціального фонду Держбюджету
1.323.923.761,5 тис. грн.	1.182.907.265,5 тис. грн.	141.016.496 тис.грн.

Видаткова частина

Витрати Держбюджету	Видатки загального спеціального фонду Держбюджету	Видатки спеціального фонду Держбюджету
1.499.469.883,7 тис. грн.	1.345.921.899,5 тис. грн.	153.547.984,2 тис.грн.

Граничний обсяг дефіциту Державного бюджету – 188.798.245,3 тис.грн.

Макроекономічні показники

Зростання ВВП на рівні 3,8%

Курс долара (середньорічний) – 28,6 грн./долар

Рівень інфляції - 6,2%

Рівень безробіття -8,5%

ПРОЖИТКОВИЙ МІНІМУМ

Ст.7 Закону України «Про Державний бюджет на 2022 рік» встановлено **розміри прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць у 2022 р.:**

	Прожитковий мінімум (грн.)				
	загальний показник	для дітей у віці до 6 років	для дітей у віці від 6 до 18 років	для працездатних осіб	для осіб, які втратили працездатність
з 1 січня	2393	2100	2618	2481	1934
з 1 липня	2508	2201	2744	2600	2027
з 1 грудня	2589	2272	2833	2684	2093

Розміри прожиткового мінімуму обраховані Мінфіном з порушенням норм діючого законодавства та міжнародних зобов'язань України (законів України «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» та «Про прожитковий мінімум», Конвенції МОП №117 про основні цілі та норми соціальної політики, що ратифікована Україною 16.09.2015), виходячи з **«можливостей бюджету»**: прожиткові мінімуми підвищуватимуться темпами, що на 2 відсоткових пункти перевищують показник прогнозного індексу споживчих цін на наступний рік і зростуть на 8,2% (грудень до грудня попереднього року).

Слід зазначити, що у пропозиціях СПО об'єднань профспілок розміри прожиткового мінімуму були розраховані у відповідності до законодавства та нормативно-правових актів, що регламентують принципи формування його величини. Зокрема, розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб розраховано виходячи з фактичного розміру прожиткового мінімуму з урахуванням суми обов'язкових платежів, витрат на придбання або оренду житла, медичне обслуговування й освіту, відповідно до положень ратифікованої Конвенції МОП №117 про основні цілі та норми соціальної політики, та прогнозного індексу споживчих цін.

Наразі Держбюджетом–2022 встановлено розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб з 01.01.2022 на рівні 2 481 грн., що в 2,4 рази менше за його фактичний розмір, розрахований Мінсоцполітики у цінах листопада 2021 року (5 722 грн.), а на початок 2022 року це співвідношення ще збільшиться.

Довідково: За даними Міністерства соціальної політики України фактичний розмір прожиткового мінімуму у цінах листопада 2021 року у розрахунку на місяць становив:

- на одну особу **4419** грн.,
- з урахуванням обов'язкових платежів **5062** грн.
- для дітей віком до 6 років **4065** грн;
- для дітей віком від 6 до 18 років **5035** грн;
- для працездатних осіб **4606** грн.;
- з урахуванням суми обов'язкових платежів відповідно до чинного законодавства **5722** грн.
- для осіб, які втратили працездатність **3727** грн.

Профспілкові пропозиції щодо прожиткового мінімуму на 2022 рік з 1 січня :

- для дітей віком до 6 років **3 986** грн;
- для дітей віком від 6 до 18 років **4 894** грн.
- для працездатних осіб** **6 514** грн;
- для осіб, які втратили працездатність **3 616** грн.

Мінімальна заробітна плата

Відповідно ст.8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2022 р.» мінімальна заробітна плата на 2022 рік встановлена в розмірі на 3,1% більше у порівнянні з 2021 роком:

Період	Розмір	У погодинному розмірі
з 1 січня	6500 грн.	39,26 грн.
з 1 жовтня	6700 грн.	40,46 грн.

На жаль, не враховано вимогу профспілок щодо встановлення мінімальної заробітної плати з 01.01.2022 у розмірі **6 900** грн. з подальшим підвищенням до кінця року до **7700** грн. та домовленості п. 2.6. Генеральної угоди щодо досягнення мінімальною заробітною платою щонайменше 50% середньої заробітної плати на кінець року. За розрахунками Мінфіну, реалізація профспілкової вимоги потребуватиме збільшення фонду оплати праці працівників бюджетної сфери у 2,3 рази.

До відома: Розмір зарплати працівника за повністю виконану місячну (годинну) норму праці не може бути нижчим від розміру мінімальної зарплати, тобто не менше ніж 6500 грн. або 39,26 грн.(погод) (січень-листопад) та 6700 грн. або 40,46 грн(погод.) (грудень), відповідно до ч. 1 ст. 31 Закону України «Про оплату праці» від 24.03.1995 р № 108/95-ВР.

У разі, коли працівникові, який виконав місячну (годинну) норму праці, нарахована заробітна плата менш за законодавчо встановленого розміру мінімальної заробітної плати, необхідно провадити доплату до її рівня.

Відповідно до ст. 96 КЗпП мінімальний посадовий оклад (тарифна ставка) встановлюється у розмірі, не меншому за прожитковий мінімум, встановлений для працездатних осіб на 1 січня календарного року.

Отже, у 2022 році посадовий оклад (тарифна ставка) не може бути нижче за **2481** грн., мінімальна часова ставка – 14,98 грн. Якщо штатний розпис роботодавця містить менші показники, потрібно привести його у відповідність до чинних стандартів. Нагадуємо, що йдеться про мінімальний розмір посадового окладу (тарифної ставки). Складаючи тарифну сітку, слід урахувати міжпосадові (міжкваліфікаційні) співвідношення розмірів посадових окладів (тарифних ставок) і тарифних коефіцієнтів відповідно до кваліфікаційних характеристик професій (посад).

Зверніть увагу, що Генеральною та галузевими угодами може передбачатися більший розмір мінімального розміру посадового окладу (зазвичай у відсотках до ПМ). Якщо підприємство не дотримує мінімальних державних гарантій в оплаті праці, на нього чекає штраф **у 2-кратному розмірі мінімальної зарплати**, встановленої законом на момент виявлення порушення ([ст. 265 КЗпП](#)). Сплатити такий штраф доведеться **за кожного працівника**, щодо якого виявлено порушення.

Норма тривалості робочого часу в Україні в 2022 році

№ з/п	Показники	2022 рік												
		Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень	Рік
1	Кількість календарних днів	31	28	31	30	31	30	31	31	30	31	30	31	365
2	Кількість святкових днів і днів релігійних свят (число місяця, на яке припадає свято)	2	—	1	1	2	2	—	1	—	1	—	1	11
		(1, 7)		(8)	(24)	(1, 9)	(12, 28)		(24)		(14)		(25)	x
3	Кількість вихідних днів (у дужках — у разі перенесення вихідного ¹)	10	8	8	9	9	8 (9)	10 (9)	8	8	10	8	9	105
4	Кількість днів, роботу в які не проводять (у дужках — у разі перенесення вихідного ¹)	12	8	9	10	11	10 (11)	10 (9)	9	8	11	8	10	116
5	Кількість днів, що передують святковим та неробочим, у які тривалість робочого дня (зміни) за 40-годинному тижні зменшують на одну годину (число місяця, у якому скорочують тривалість робочого дня)	1	—	1	—	—	1 ²	—	1	—	1	—	—	5
		(6)		(7)			(27) ²		(23)		(13)			x
6	Кількість робочих днів (у дужках — у разі перенесення робочих днів ¹)	19	20	22	20	20	20 (19)	21 (22)	22	22	20	22	21	249
7	Норма тривалості роботи на тиждень (графік роботи наведено в дужках):													
7.1	40 годин (пт—пт. — 8 год) ³ та з урахуванням перенесення робочих днів ¹	151	160	175	160	160	152 ²	175 ²	175	176	159	176	168	1987
7.2	39 годин (пн.—чт. — 8 год, пт. — 7 год) ³ у разі перенесення робочих днів ¹	148	156	171	155	156	148 ²	170 ²	171	171	156	172	163	1937
7.3	39 годин (пн.—чт. — 8 год, пт. — 7 год) ³	148	156	171	155	156	155	163	171	171	156	172	163	1937
7.4	36 годин (пн. — 8 год, вт.—пт. — 7 год) ⁴	137	144	158	143	143	143	151	159	158	145	158	150	1789
7.5	24 години (пн.—чт. — 5 год, пт. — 4 год) ⁴	92	96	106	95	96	96	100	106	105	97	106	100	1195

Відповідно до ст.50 Кодексу законів про працю нормальна тривалість робочого часу не може перевищувати 40 годин на тиждень. Тобто ця норма є максимальною і не може бути збільшена ні колективними, ні трудовими договорами.

При цьому, законодавством не встановлено єдиної норми тривалості робочого часу на рік. Ця норма може бути різною залежно від того, який робочий тиждень встановлено на підприємстві (п'ятиденний чи шестиденний), яка тривалість щоденної роботи, коли встановлено вихідні дні, а тому на підприємствах, в установах і організаціях норма тривалості робочого часу на рік визначається самостійно з дотриманням вимог статей 50 — 53, 67 і 73 КЗпП.

Виходячи з норм ст. 51 КЗпП скорочена тривалість робочого часу встановлюється для:

- працівників у віці від 16 до 18 років - 36 годин на тиждень;
- осіб у віці від 15 до 16 років - 24 години на тиждень;
- учнів у віці від 14 до 15 років (які працюють в період канікул) - 24 години на тиждень;
- працівників із шкідливими умовами праці - не більше 36 годин на тиждень;
- окремих категорій працівників (вчителі, лікарі і т.п.)

За рахунок власних коштів скорочена тривалість робочого часу може встановлюватися для жінок, які мають дітей до 14 років або дитину з інвалідністю.

Режим роботи узгоджують з виборним профспілковим органом підприємства, установи, організації з додержанням установленної тривалості робочого тижня (ст. 50 і 51 КЗпП України).

Святкові (неробочі) дні у 2022 році

Відповідно до статті 73 КЗпП у 2022 році на підприємствах, в установах, організаціях **робота не проводиться у такі святкові та неробочі дні:**

- 1 січня — Новий рік;
- 7 січня — Різдво Христове;
- 8 березня — Міжнародний жіночий день;
- 1 травня — День праці;
- 24 квітня — Пасха;
- 9 травня — День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні (День перемоги);
- 12 червня — Трійця;
- 28 червня — День Конституції України;
- 24 серпня — День незалежності України;
- 14 жовтня — День захисників і захисниць України;
- 25 грудня — Різдво Христове.

Звертаємо увагу на те, що у Верховній Раді зареєстровано законопроект «Про внесення зміни до статті 73 Кодексу законів про працю України щодо встановлення святкового дня — День Української Державності» від 25.08.2021 р. № 5864. Згідно законопроекту планується встановити 28 липня — День Української Державності. Якщо законопроект буде прийнято, це вплине на тривалість годин та кількість святкових, робочих і скорочених днів у місяцях і за 2022 рік.

Які вихідні дні переносяться у 2022 році

Якщо святковий або неробочий день збігається з вихідним днем, **вихідний день переноситься на наступний після святкового або неробочого** (ч. 3 ст. 67 КЗпП). Тому за графіком п'ятиденного робочого тижня з вихідними днями у суботу та неділю у 2022 році:

- вихідний день у суботу 1 січня переноситься на понеділок 3 січня,
- вихідний день у неділю 24 квітня — на понеділок 25 квітня,
- вихідний день у неділю 1 травня — на понеділок 2 травня,
- вихідний день у неділю 12 червня — на понеділок 13 червня,
- вихідний день у неділю 25 грудня — на понеділок 26 грудня.

Зазначений порядок діє для підприємств, які працюють за графіком п'ятиденного робочого тижня. А от коли підприємство працює за графіком шестиденного робочого тижня, то 1 січня (Новий рік) як святковий день не переноситься на 3 січня. Для таких підприємств 03 січня 2022 року буде вважатися робочим днем. Щодо решти святкових днів, то для підприємств із шестиденним робочим тижнем вони також переносяться (тобто так само, як і для підприємств з п'ятиденним робочим тижнем).

З метою створення сприятливих умов для святкування, а також раціонального використання робочого часу, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 26.08.2021 р. № 1004-р **рекомендується перенести у 2022 році такі робочі дні для працівників, яким встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями у суботу та неділю:**

- 7 березня (понеділка) рекомендовано перенести на суботу 12 березня;
- 27 червня (понеділка) рекомендовано перенести на суботу 2 липня.

Оскільки розпорядження Кабміну має рекомендаційний характер, рішення про перенесення робочих днів приймається роботодавцем самостійно шляхом видання наказу чи іншого розпорядчого документу.

Прийняте роботодавцем рішення про перенесення робочих днів змінює графік роботи підприємства, установи, організації та норму тривалості робочого часу у місяцях, в яких запроваджено перенесення робочих днів. Тому **всі дії щодо надання відпусток, виходу на роботу мають здійснюватися по зміненому у зв'язку з перенесенням робочих днів графіку роботи підприємства, установи, організації.**

Слід також урахувати, що у разі перенесення робочого дня, який передує святковому чи неробочому дню, на інший вихідний день, для збереження балансу робочого часу за рік тривалість роботи у цей перенесений робочий день має відповідати тривалості передсвяткового робочого дня, як це передбачено статтею 53 КЗпП.

ОПЛАТА ПРАЦІ В БЮДЖЕТНІЙ СФЕРІ

Щороку 1-й тарифний розряд бюджетників встановлюється шляхом внесення змін до Додатка 1 постанови Кабміну від 30.08.2002 р. № 1298 “Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери” (далі – **Постанова № 1298**. У січні 2022 року змін до Постанови № 1298 не було, отже розмір посадового окладу 1-го тарифного розряду не змінюється й залишається на грудневому рівні.

1-й тарифний розряд ЄТС становить:

2893 грн – у січні-вересні 2022 р.

2982 грн – у жовтні-грудні 2022 р.

Не враховано вимогу профспілок щодо підвищення посадового окладу працівника I тарифного розряду ЄТС до рівня фактичного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб – 6 514 грн з 01.01.2022.

ПОСАДОВІ ОКЛАДИ ТА ЄДИНА ТАРИФНА СІТКА 2022				
Тарифний розряд	Тарифний коефіцієнт*	Посадові оклади		
		2021	2022	
		грудень	січень-вересень	листопад-грудень
1	1	2893	2893	2982
2	1,09	3153	3153	3250
3	1,18	3414	3414	3519
4	1,27	3674	3674	3787
5	1,36	3934	3934	4056
6	1,45	4195	4195	4324

7	1,54	4455	4455	4592
8	1,64	4745	4745	4890
9	1,73	5005	5005	5159
10	1,82	5265	5265	5427
11	1,97	5699	5699	5875
12	2,12	6133	6133	6322
13	2,27	6567	6567	6769
14	2,42	7001	7001	7216
15	2,58	7464	7464	7694
16	2,79	8071	8071	8320
17	3	8679	8679	8946
18	3,21	9287	9287	9572
19	3,42	9894	9894	10198
20	3,64	10531	10531	10854
21	3,85	11138	11138	11481
22	4,06	11746	11746	12107
23	4,27	12353	12353	12733
24	4,36	12613	12613	13002
25	4,51	13047	13047	13449
* див. Додаток 1 до Постанови № 1298				

Існують бюджетні галузі, яким посадові оклади, що спершу розраховуються за ЄТС, збільшуються на спеціальний відсоток, який встановлений урядом. До них належать:

- **науково-педагогічні працівники** навчальних закладів державної та комунальної власності – оклади збільшуються на **11%**. Підвищення діє ще з 01 січня 2019 року на основі [постанови Кабміну від 23.01.2019 р. № 36](#);
- **педагогічні працівники** – оклади збільшуються на 10%. Підвищення діє з 01 січня 2018 року на основі [постанови Кабміну “Про підвищення оплати праці педагогічних працівників” від 11.01.2018 р. № 22](#);
- окремим групам **педагогічних працівників**, у т.ч. керівним працівникам, за роботу в певних типах закладів та установ освіти – **від 3 до 25%**. Також підвищення окладів за педагогічні та інші звання, зокрема “вчитель-методист”, “вихователь-методист”, “старший вчитель”, “старший викладач – **від 10 до 20%**. Це **нове підвищення, яке діє з 01 січня 2022 року**, на основі [постанови Кабміну від 28.12.2021 р. № 1391](#).

Оплата праці медичних працівників

Кабінет Міністрів України ухвалив постанову від 12 січня 2022 року №2 «Деякі питання оплати праці медичних працівників закладів охорони здоров'я». Документ передбачає підвищення базового рівня заробітної плати для лікарів та медичних сестер. З січня 2022 року

зарплата медпрацівника в комунальних та державних закладах охорони здоров'я не може бути менша ніж:

- **20 000 гривень** - для лікарів (крім лікарів-інтернів), професіоналам з вищою немедичною освітою, які допущені до медичної діяльності в закладах охорони здоров'я;
- **13 500 гривень** - для посад молодших спеціалістів з медичною освітою (фахових молодших бакалаврів), фахівцям з початковим рівнем (короткий цикл) вищої медичної освіти, першим (бакалаврським) рівнем вищої медичної освіти і магістрів з медсестринства.

У випадках, коли медпрацівнику буде встановлено неповний робочий день/тиждень або працівник не в повному обсязі виконуватиме затверджену норму тривалості робочого часу, оплата праці здійснюватиметься пропорційно до відпрацьованого часу.

Нова заробітна плата формуватиметься не лише з посадового окладу. На жаль, до неї входять також надбавки, доплати та премії за престижність лікарської праці. Обсяги додаткових виплат встановлюватиме безпосередньо керівник медичної установи.

Оплата праці працівників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування

Норма ст. 50 Закону України «Про державну службу в повній мірі не виконується». Адже відповідно до Державного бюджету на 2022 рік мінімальний рівень посадового окладу на посадах державної служби складає 4962 грн. (менше за мінімальну зарплату на 1538 грн. (з 1 січня – 6500 грн.). Профспілка вимагає встановити мінімальний розмір посадового окладу не менше розміру середньої заробітної плати по Україні, або чотирьох розмірів прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом.

З 01 січня 2022 року постанова Кабінету Міністрів України від 18 січня 2017 р. № 15 «Питання оплати праці працівників державних органів» зазнає змін. Нацагенством України з питань державної служби внесено на розгляд КМУ проект постанови про затвердження розмірів посадових окладів на посадах державної служби у 2022 році. Головна ціль проекту документу - починати підвищувати рівень заробітних плат державних службовців. Наразі йдеться про збільшення в середньому на 9,3 %, починаючи з січня цього року.

Петиція, подана головою Профспілки працівників держустанов Ю.Піжуком щодо підвищення посадових окладів державним службовцям наразі отримала понад 25 тис. підписів.

НАДС очікує на розгляд урядом і підтримку проекту акта у редакції головного розробника найближчим часом.

Кабінет Міністрів України підтримав на своєму засіданні законопроект «Про службу в органах місцевого самоврядування», розроблений Національним агентством з питань державної служби (НАДС), який передбачає формування окладів для «III» категорії службовців у розмірі від 2 до 8 прожиткових мінімумів, у «II» категорії на 30% збільшено. У свою чергу у категорії «I» оклад має бути у 2 рази більшим за «III», але не більше ніж у 5 разів

Законопроектом передбачено, що основна заробітна плата складається з посадового окладу; надбавки за вислугу років, надбавки за ранг службовця місцевого самоврядування, премії та компенсації за додаткове навантаження; допомоги до щорічної основної відпустки, допомоги для вирішення соціально-побутових питань та інших заохочувальних і компенсаційних виплат.

Надбавка за вислугу років встановлюється на рівні 3% посадового окладу за кожний рік стажу, але не більше 50% посадового окладу.

Розмір місячної премії не може перевищувати 30% посадового окладу. Розмір квартальної премії – не більше 90% посадового окладу.

Із 20.04.2021 року умови оплати праці робітників, зайнятих обслуговуванням державних органів та органів місцевого самоврядування, визначаються Наказом № 609. З 21.10.2021 г. Після набрання чинності Закону України від 08.10.2021 р. № 1807-ІХ "Про внесення змін до Закону України "Про Державний бюджет України на 2021 рік" з 21.10.2021 р. у робітників, зайнятих обслуговуванням органів виконавчої влади, органів прокуратури, судів та інших держорганів виникло право на визначення їхніх посадових окладів, виходячи із законодавчо встановлених у 2021 році розмірів посадового окладу працівника І тарифного розряду ЄТС: з 01.01.2021 р. - 2670 грн (застосовується з 21.10.2021 р.) і з 01.12.2021 р. - 2893 грн. Відповідно до Закону України "Про Державний бюджет України на 2022 рік" розмір мінімальної зарплати з 01.01.2022 р. не змінюється у порівнянні з 01.12.2021 р. і становить 6500 грн, а отже і розмір окладу працівника І тарифного розряду ЄТС залишається без змін і становить з 01.01.2022 р. - 2893 грн. Отже, підстави для застосування норми абз. 4 п. 1 Наказу № 609 щодо зміни розмірів місячних окладів (тарифних ставок) робітників, які обслуговують державні органи та органи місцевого самоврядування, з 01.01.2022 р. відсутні. Така підстава виникне після прийняття урядом рішення про підвищення розміру посадового окладу працівника І тарифного розряду ЄТС відповідно до зростання на законодавчому рівні розміру мінімальної заробітної плати з 01.10.2022 р. до 6700 грн.

2021 рік вніс певні зміни в регулювання трудових відносин в Україні. Це знайшло своє відображення як у законах так і підзаконних нормативно-правових актах.

2021 - рік діджиталізації

На хвилі загальної тенденції щодо діджиталізації різних сфер прийняті Закон України від 5.02.2021 № 1217-ІХ «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обліку трудової діяльності працівника в електронній формі» та наказ МОЗ від 01.06.2021 р. № 1066 «Деякі питання формування медичних висновків про тимчасову непрацездатність та проведення їхньої перевірки».

Вказаним Законом запроваджено перехід до електронних трудових книжок тобто до нового порядку фіксації відомостей про трудову діяльність працівника за допомогою реєстру загальнообов'язкового соціального страхування.

Передбачається, що перехід від паперової до електронної форми буде відбуватись протягом наступних п'яти років. В цей час можливе використання як паперових примірників трудових книжок, так і відомостей про трудову діяльність в електронній формі, внесених до реєстру. Очікується, що за вказаний проміжок часу необхідна інформація з паперових носіїв буде переведена у цифровий формат за допомогою роботодавців та працівників.

Основною метою закону є спрощення процедури обліку трудової діяльності, автоматичне призначення пенсій та вирішення проблем, пов'язаних з втратою паперового підтвердження стажу роботи.

Починаючи з 10 червня 2021 року нові працівники можуть не надавати трудову книжку роботодавцю при прийнятті на роботу. Водночас останні будуть зобов'язані видати паперовий варіант першої трудової книжки працівнику за його вимогою. Однак обов'язку зберігання трудових книжок нових працівників у роботодавця не виникає.

Законом також передбачається можливість подання відповідних даних фізичними особами самостійно через портал Пенсійного фонду України (доступ до якого отримується за допомогою електронного підпису або за письмовою заявою до фонду).

Після завершення п'ятирічного перехідного періоду та переведення записів у електронний вигляд, паперові книжки будуть повернені працівникам. Наразі відсутні правові акти чи роз'яснення, які б пояснювали порядок реалізації такої процедури. Разом з цим, не всі процедурні питання чітко вирішені в наявних актах, наприклад щодо внесення виправлень до записів в реєстрі про трудову діяльність та підтвердження трудового стажу до 2004 року.

Очікуємо, що з часом уповноваженими органами будуть надані відповідні роз'яснення та внесені зміни до відповідних правових актів.

На початку жовтня 2021 року також закінчився перехідний період з використання паперових медичних висновків та лікарняних листків до формування таких документів у спеціальному реєстрі в електронній системі охорони здоров'я. Вказані зміни відбулись на підставі наказу МОЗ України №1066 від 01.06.2021.

Завдяки спрощенню процедури отримання роботодавцем даних про листки непрацездатності, Е-лікарняний став доступним у кабінеті страхувальника на веб-порталі Пенсійного фонду України. Правильність роботи цього інструменту пов'язана з наявністю коректної інформації про застраховану особу в Пенсійному фонді України.

Значною новелою 2021 року стало врегулювання у трудовому законодавстві **віддаленої роботи**. Так, КЗпП України доповнено статтями 60⁻¹ та 60⁻², які встановили такі форми організації праці, **як надомну та дистанційну**. Дані статті передбачають виконання працівником своїх посадових обов'язків поза робочим місцем, різні умови поширення на працівника правил внутрішнього трудового розпорядку, тривалості робочого часу, тощо. Актуальною стала можливість переведення працівників на дистанційну або надомну роботу, без обов'язкового укладення з ними договору про таку форму роботи на час загрози поширення епідемії, пандемії чи необхідності самоізоляції. У такому разі переведення відбувається на підставі наказу роботодавця та за умови, що працівника буде ознайомлено з ним протягом двох днів з дня його прийняття, але до запровадження спеціального режиму роботи.

У другій половині 2021 року влада почала запроваджувати обмеження для певних категорій працівників, які не мають обов'язкових щеплень від COVID-19.

У такому випадку можливість запровадження спеціального режиму роботи може виступати дієвим обмежувальним інструментом відносно працівників, які відмовляються від вакцинації або надання ПЛР-тесту.

Фактично зміна режиму роботи буде альтернативним методом забезпечення роботодавцем безпечних умов праці. В будь-якому разі, перехід на спеціальний режим роботи вимагає належного локального регулювання, дотримання антидискримінаційних норм разом з положеннями законодавства про персональні дані, а не обмежується виключно підготовкою наказу про зміну режиму роботи.

НАГАДУЄМО:

Відповідно до частини третьої статті 32 КЗпП України, у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці допускається зміна істотних умов праці при продовженні роботи за тією ж спеціальністю, кваліфікацією чи посадою. Про зміну істотних умов праці - систем та розмірів оплати праці, пільг, режиму роботи, встановлення або скасування неповного робочого часу,

суміщення професій, зміну розрядів і найменування посад та інших - працівник повинен бути повідомлений не пізніше ніж за два місяці.

У даному випадку необхідність проходження вакцинації не є у розумінні частини 3 статті 32 КЗпП змінами в організації виробництва і праці, а лише умовою за дотриманням якої працівник може бути допущений до виконання своїх трудових обов'язків.

Зміна істотних умов праці полягає в тому, що роботодавець ставить працівника перед фактом, що через два місяця у нього буде змінено розмір доплати або надбавки, замість ставки він буде працювати на 0,5 ставки, інший режим роботи тощо. І це відбудеться, і у працівника немає можливості цьому завадити.

У разі вимоги вакцинуватись, працівник на свій розсуд вирішує здійснити вакцинацію чи свідомо бути відстороненим від роботи.

Істотні умови праці, їх види, особливості застосування, регламентовані законодавством про працю. Питання вакцинації законодавством про працю не регламентоване. Воно регламентоване у нормативних документах щодо забезпечення здоров'я нації.

Вакцинація не зумовлена змінами в організації виробництва чи праці.

3 1 січня 2022 року набули чинності норма ст.46 КЗпП України щодо відсторонення від роботи керівників підприємств, установ та організацій. Військовому командуванню надано право на їх відсторонення у випадках, визначених Законом України від 12.05.2015 № VIII "Про правовий режим воєнного стану" та частина 3 ст.119 КЗпП України щодо гарантій про збереження місця роботи, посади і середнього заробітку для осіб із числа резервістів призначеними в особливий період.

8 січня набув чинності Закон України від 10 вересня 2021 року № 1750-IX «Про внесення змін до Закону України «Про рекламу» щодо протидії дискримінації за ознакою статі».

Держпродспоживслужба зазначила, що **у рекламі про вакансії (прийняття на роботу) забороняється:**

— пропонувати роботу лише жінкам або лише чоловікам, за винятком специфічної роботи, яка може виконуватися виключно особами певної статі;

— висувати вимоги, що надають перевагу жіночій або чоловічій статі (крім випадків, визначених законодавством, та випадків специфічної роботи, яка може виконуватися виключно особами певної статі).

У разі порушення вимог цієї статті рекламодавець сплачує до державного бюджету **штраф у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати**, встановленої законом на момент вчинення порушення, у встановленому Кабміном порядку.

Також 5 січня 2022 року набули чинності зміни, що стосуються форми і порядку повідомлення роботодавцями органів ДПС про прийнятих працівників. Так, повідомлення до органів ДПС потрібно подавати за новою формою (додаток до Постанови КМУ від 17.06.2015 № 413 із змінами) засобами електронного зв'язку з використанням кваліфікованого електронного підпису. І лише якщо відсутня технічна можливість (наприклад, тимчасово не працює Інтернет), повідомлення можна подати на папері разом із копією в електронній формі. Раніше електронний і паперовий способи подання повідомлення були альтернативами – суб'єкт господарювання самостійно вибирав, яким способом повідомити орган ДПС про прийнятих працівників.

ОПОДАТКУВАННЯ

Податкова соціальна пільга (ПСП)

Податкова соціальна пільга - це сума, на яку зменшується місячний оподатковуваний дохід платника податку, одержаний як заробітна плата у одного роботодавця.

ПСП застосовується до доходу (у вигляді зарплати), нарахованого на користь платника податку протягом звітного податкового місяця, якщо розмір даного доходу не перевищує суми, що дорівнює розміру місячного прожиткового мінімуму, діючого для працездатної особи станом на 1 січня звітного податкового року, помноженого на 1,4 та округленого до найближчих 10 грн. (Пп. 169.4.1 ПКУ). Отже, граничний дохід для застосування податкової соціальної пільги у 2022 року складе: 2481 грн. x 1,4 = 3470 грн.

Розмір загальної податкової соціальної пільги на 2022 рік дорівнює 50% розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (з розрахунку на місяць), встановленого законом на 1 січня звітного податкового року (пп. 169.1.1 ПКУ): 2481 грн. x 50% = 1240 грн.

Неоподатковуваний розмір нецільової благодійної допомоги, у т.ч. матеріальної, що надається роботодавцем 3470 грн. (пп. 170.7.3 ПКУ).

Неоподатковуваний розмір стипендії (включаючи суму її індексації) – 3470 грн. (пп. 165.1.26 ПКУ).

Сума виплат або відшкодувань (крім заробітної плати чи інших виплат та відшкодувань за цивільно-правовими договорами), що здійснюються за рішенням профспілки, його об'єднання і / або організації профспілки на користь члена такої профспілки протягом року складає 3470 грн. сукупно в рамках граничного розміру доходу, визначеного абз. 1 пп. 169.4.1 ПКУ та не обкладається ПДФО (пп. 165.1.47 ПКУ).

ПДФО 2022: незмінні ставки

Вид доходу, що оподатковується	Ставка ПДФО	Стаття ПКУ
Основна ставка податку. Застосовується до зарплати, лікарняних, виплат за договорами ЦПХ	18%	п. 167.1
Чистий оподатковуваний дохід фізичних осіб-підприємців, що перебувають на загальній системі оподаткування (різниця між їх доходами та витратами)	18%	ст.177
Доходи від здавання майна в оренду/лізинг	18%	п. 170.1
Проценти на поточний або депозитний (вкладний) банківський рахунок (крім зарплатних), на вклад (депозит) у кредитних спілках	18%	пп. 167.5.1, пп. 14.1.268
Дивіденди, що виплачуються неплатниками податку на прибуток	9%	пп. 167.5.4
Дивіденди, що виплачуються платниками податку на прибуток	5%	пп. 167.5.2
Матеріальна допомога на поховання, яка надається профспілковою організацією, у будь-якому розмірі при обов'язковій наявності копії свідоцтва про смерть	0%	пп.165.1.22

Вартість орденів, медалей, знаків, кубків, дипломів, грамот, квітів, якими відзначаються працівники, інші категорії громадян та/або переможці змагань, конкурсів	0%	пп.165.1.38
Подарунки, а також призи переможцям та призерам спортивних змагань, якщо їх вартість не перевищує 25 відсотків мінімальної заробітної плати (1625 грн.), встановленої на 1 січня податкового року, за винятком грошових виплат у будь якій сумі. Важливо! ДФС у своїх роз'ясненнях наголошує – якщо сума подарунку перевищує цей показник, то вся сума подарунку оподатковується ПДФО ВС	0% 18% 1,5%	пп.165.1.39
Вартість путівок на відпочинок, оздоровлення та лікування, в тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України платника податку та/або його дітей віком до 18 років, які надаються йому безоплатно або із знижкою професійною спілкою, до якої зараховуються профспілкові внески платника податку-члена такої профспілки	0%	пп.165.1.35
Опосередкована вартість святкового вечора, організованого для всіх членів профспілки (культурно-масова робота), визначена як усереднена вартість	0%	ст. 167
Спадщина та подарунки від членів сім'ї першого і другого ступенів споріднення, а це: <ul style="list-style-type: none"> чоловік або дружина, діти такої фізичної особи, у тому числі усиновлені (перший ступінь); рідні брати та сестри, баба та дід, онуки (другий ступінь). 	0%	пп. 174.2.1 п. 174.6

Максимальна і мінімальна база нарахування ЄСВ

З 01.01.2022 року максимальна величина бази нарахування ЄСВ складе 15 розмірів мінімальної зарплати (п. 4 ч. 1 ст. 1, ч. 3 ст. 7 Закону № 2464).

Період	Максимальна база нарахування ЄСВ	Мінімальний страховий внесок
з 1 січня	97500 грн.(6500 грн. x 15)	1430 грн. (6500 грн. x 22%)
з 1 грудня	100500 грн.(6700 грн. x15)	1474 грн. (6700 грн. x 22%).

Путівки у 2022 році (пп.165.1.35 ПКУ)

Об'єкт оподаткування	Звільнена від оподаткування сума	Оподаткування суми понад звільнену від оподаткування
Путівки на відпочинок, оздоровлення та лікування, у тому числі на реабілітацію інвалідів, на території України платника податку та/або	Путівка надана роботодавцем-платником податку на прибуток підприємств один раз на календарний рік безоплатно	Утримують 18% податку на дохід та 1,5% військового збору із суми перевищення (із застосуванням натур коефіцієнта). Так само оподатковують повну вартість

членів його сім'ї першого ступеня споріднення	або зі знижкою (у розмірі такої знижки). Вартість якої до 32500 грн.	путівки, наданої роботодавцем, який є платником податку на прибуток.
---	--	---

Матеріальна допомога (п.170.7 ПКУ)

Об'єкт оподаткування	Звільнена від оподаткування сума	Оподаткування суми понад звільнену від оподаткування
Нецільова благодійна допомога (в грошовій або натуральній формі) (пп.179.7.3.ПКУ)	3470 грн. (на рік)	Утримують 18% податку на доходи та 1,5% військового збору із суми перевищення (якщо в натуральній формі, то до суми перевищення застосовуйте натур коефіцієнт)
Благодійна допомога, одержана від волонтерів учасниками АТО та членами їхніх сімей, учасниками Революції Гідності, мешканцями і переселенцями із зони АТО та переселенцями з окупованого Криму на відновлення втраченого майна та на інші потреби, визначені постановою КМУ від 26.11.14р. № 653 (пп. «б» пп.165.1.54 та пп. «б» пп.170.7.8.ПКУ)		

Подарунки та призи у 2022 році (пп.165.1.39ПКУ)

Об'єкт оподаткування	Звільнена від оподаткування сума	Оподаткування суми понад звільнену
Подарунки (а також призи переможцям та призерам спортивних змагань) у натуральній формі, вручені в одному місяці	1625 грн.	Утримують 18% податку на доходи та 1,5 % військового збору із суми перевищення (із застосуванням натур. коефіцієнта) всієї суми
Подарунки та призи грошима	Не передбачено	грошового подарунка

Оплата навчання у 2022 році (пп.165.1.21ПКУ)

Об'єкт оподаткування	Звільнена від оподаткування сума	Оподаткування суми понад звільнену
Оплата за навчання, підготовку, перепідготовку фізособи у вітчизняному вищому або професійно-технічному закладі	19500 грн. за кожний повний або неповний місяць навчання, підготовки чи перепідготовки такої фізичної особи	Утримують 18% податку на доходи та 1,5 % військового збору із суми перевищення (із застосуванням натур. коефіцієнта)

Податкові соціальні пільги у 2022 році (ст.169.ПКУ)

Право на пільгу	Розмір, грн.
Загальна пільга для всіх платників податку (пп.169.11 ПКУ)	1240,50
Підвищена пільга для платника податку, який утримує двох чи більше дітей віком до 18 років, за пп.169.1.2 ПКУ-100% загальної пільги надають у розрахунку на кожну дитину	1240,50
Підвищена пільга для осіб, згаданих у пп.169.1.3 ПКУ (150% загальної),-пільгу на дітей згідно пп. «а» та «б» пп.169.1.3 ПКУ надають у розрахунку на кожну дитину	1860,75
Підвищена пільга для осіб, згаданих у пп.169.1.4 ПКУ (200% загальної)	2481,00
Граничний розмір місячного доходу у вигляді зарплати, який дає право на податкову соціальну пільгу (у разі застосування пільг на дітей за пп.169.1.2 пп. «а» та «б» пп.169.1.3 ПКУ одному з батьків, одинокій матері (батьку), вдові (вдівцю), опікуну, піклувальнику сума збільшується кратно на кількох дітей)	3470.00

Неоподатковуваний розмір добових

Добові для відряджень по Україні встановлені в розмірі не більше 0,1 розміру мінімальної заробітної плати, визначеної станом на 1 січня податкового року, за кожний день відрядження - у 2022 році – не більше **650 грн.** на добу (пп. 170.9.1 ПКУ). Добові витрати не обкладаються ПДФО та ВЗ.

З 2017 року добові для закордонних відряджень встановлено в розмірі не більше 80 євро за кожен календарний день такого відрядження за офіційним обмінним курсом гривні до євро, установленим Національним банком.

Граничні норми добових і витрат на винаймання житлового приміщення (п.170.9 ПКУ)

Кому виплачують	Гранична сума добових у відрядженні		Гранична сума витрат на винаймання житлового приміщення за добу у відрядженні	
	по Україні	за кордоном	по Україні	за кордоном
Співробітникам госпрозрахункових підприємств	650грн.	80 євро	Не встановлено	
Держслужбовцям і працівникам підприємств, установ та організацій, що повністю або частково утримуються (фінансуються) за рахунок бюджетних коштів	60 грн.	залежно від країни відрядження	600 грн.	залежно від країни відрядження

Мінімальне та максимальне обмеження розміру лікарняних і декретних

З 1 жовтня 2018 року застосовується Порядок фінансування страхувальників для надання матеріального забезпечення застрахованим особам у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та окремих виплат потерпілим на виробництві за рахунок коштів Фонду соціального страхування України, затверджений Постановою Правління ФСС від 19.07.2018 № 12.

Порядок визначає механізм та умови фінансування страхувальників для надання за рахунок коштів ФСС:

1) матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності застрахованим особам, передбаченого ст. 20 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 23.09.1999 р. № 1105-XIV (далі – Закон № 1105) за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною);
- допомога по вагітності та пологах;
- допомога на поховання (крім поховання пенсіонерів, безробітних та осіб, які померли від нещасного випадку на виробництві).

2) виплат потерпілим на виробництві, передбачених абзацом 4 ч. 3 ст. 42 Закону № 1105, за такими видами:

- допомога по тимчасовій непрацездатності, яка настала внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання;
- виплата при тимчасовому переведенні потерпілого на легшу, нижчеоплачувану роботу;
- відшкодування вартості поховання потерпілого та пов'язаних з цим ритуальних послуг.

Сума допомоги по тимчасовій непрацездатності (включаючи догляд за хворою дитиною чи хворим членом сім'ї) і допомоги по вагітності та пологах у розрахунку на місяць не повинна перевищувати розмір максимальної величини бази нарахування ЄСВ (ч. 3 ст. 24, ч. 2 ст. 26 Закон № 1105). У 2022 році ця сума становитиме:

- із 1 січня по 30 листопада – 97500 грн. (6500 грн. x 15);
- із 1 по 31 грудня – 100500 грн. (6700 грн. x 15)

Крім того, згідно із ч. 2 ст. 26 Закону № 1105, сума допомоги по вагітності та пологах не може бути меншою за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку: з 1 січня 2022 р. – 6500 грн., із 1 грудня – 6700 грн.

Також треба враховувати вимоги ч. 4 ст. 19 Закону № 1105, яка передбачає, якщо протягом 12-ти місяців перед настанням страхового випадку, за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування, застрахована особа має страховий стаж менше ніж 6 місяців, тоді суму:

1) лікарняних визначають виходячи з нарахованої зарплати, з якої сплачують ЄСВ, але не більше за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку, тобто з 1 січня 2022 р. – 6500 грн., із 1 грудня 2022 р. – 6700 грн.;

2) декретних – виходячи з нарахованої зарплати, з якої сплачують ЄСВ, але не більше за розмір допомоги, обчислений із двократного розміру мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку (з 1 січня 2022 р. – 13000 грн., із 1 грудня – 14 400 грн.) та не менше за розмір допомоги, обчислений із мінімальної зарплати, установленої на час настання страхового випадку (з 1 січня 2022 р. – 6500 грн., із 1 грудня – 6700 грн.).

Є-лікарняні

Наразі всі заклади охорони здоров'я України формують медичні висновки замість видачі паперових лікарняних.

● Якщо ви маєте офіційне працевлаштування, то в разі тимчасової втрати працездатності для вас автоматично відкриється електронний лікарняний.

- Він сформується на підставі медичного висновку про тимчасову непрацездатність (МВТН), який лікуючий або сімейний лікар створить після огляду. Також е-лікарняний автоматично відкриється в разі оформлення медичного висновку для вашої дитини, яка потребує догляду.

- Одразу після створення медичного висновку на ваш контактний номер телефону надійдуть два повідомлення:

- від E-health щодо створення медичного висновку із указанням його номеру;

- та від Пенсійного фонду України щодо формування електронного листка непрацездатності, його номеру і періоду дії.

- Потрібно повідомити про це роботодавця. Це можна зробити будь-яким зручним обом способом, наприклад, телефоном.

За станом фінансування лікарняних зручно слідкувати в телеграм-каналі ФССУ: <https://t.me/socialfund> (інформація щоденно оновлюється за тегами: #фінансування_оперативно і #фінансування_страхувальників).

- Роботодавець (а також усі роботодавці за сумісництвом) будуть бачити ваш е-лікарняний в своїх кабінетах страхувальників з дня його відкриття, але почнуть призначення допомоги лише після завершення визначеного у ньому періоду непрацездатності і сплину строку, у який лікарі можуть внести зміни.

- Зверніть увагу: роботодавцю доступна лише загальна інформація про вашу непрацездатність, яка необхідна для призначення матеріального забезпечення – він не дізнається, чим саме ви хворіли. Тому не потрібно передавати роботодавцю медичний висновок про вашу тимчасову непрацездатність, якщо лікар роздрукував для вас витяг, – він містить персональні дані і не є підставою для нарахування матеріального забезпечення.

Розміри деяких видів державної допомоги у 2022 році:

	2021 рік		
	з січня	з липня	з грудня
Допомога у зв'язку з вагітністю та пологами <i>(надається не менше як 25% прожиткового мінімуму для працездатних осіб)</i>			
	620,25	650	671
Допомога при народженні дитини <i>(державна допомога, що виплачується при народженні дитини, не підвищується, вона залишається такою, якою була на 1 січня 2020 року . Дана сума виплачується протягом 3-х років. Це єдиний розмір допомоги на першу, другу і наступну дитину. Дана сума не залежить від кількості дітей в сім'ї.)</i>		41 280	
одноразова виплата:		10 320	
щомісячна виплата:		860	

<i>(виплачується протягом 36 місяців рівними частинами щомісячно)</i>			
Допомога на дітей одиницям матерям			
<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 100 % ПМ для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців</i>			
на дітей віком: (максимальний)	з січня	з липня	з грудня
до 6 років	2100	2201	2272
від 6 до 18 років	2618	2744	2833
від 18 до 23 років	2481	2600	2684
Допомога на дітей, над якими встановлено опіку чи піклування			
<i>надається у розмірі, що дорівнює різниці між 2,5(3,5) прожитковим мінімумом для дитини відповідного віку та розміром призначених пенсій, аліментів, стипендії, державної допомоги</i>			
на дітей віком:	з січня	з липня	з грудня
до 6 років(2,5ПМ)	5250	5502,5	5680
(3,5 ПМ) для дітей з інвалідністю	7350	7703,5	7952
від 6 до 18 років(2,5ПМ)	6545	6860,1	7082,5
(3,5ПМ) для дітей з інвалідністю	9163	9604	9915,5
Допомога особі, яка доглядає за хворою дитиною			
надається у розмірі прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність дітей до 6 років	4200	4402	4544
Дітей до 18 років	5236	5488	5666
Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів			
<i>Тимчасова державна допомога дітям, батьки яких ухиляються від сплати аліментів призначається дитині віком до 18 років. Аліменти від держави надаються в розмірі, що дорівнює різницю між 50% ПМ для дитини відповідного віку та середньомісячним сукупним доходом сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні 6 місяців, Таким чином, максимальна сума грошової допомоги дитині, якщо батько (мати) не платить аліменти, в 2022 році становитимуть:</i>			
на дітей віком (максимальний)	з січня	з липня	з грудня

до 6 років	1050	1100,5	1136
від 6 до 18 років	1309	1372	1416,5
Щомісячна грошова допомога особі, яка проживає разом з особою з інвалідністю I чи II групи внаслідок психічного розладу			
прожитковий мінімум на одну особу в розрахунку на місяць	2393	2508	2589

Виплати, які здійснюються відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» (для застрахованих осіб)

Допомога на поховання для працюючих та членів їх сімей (у % до ПМ для працездатних осіб)	2021 рік			2022 рік		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
	4100 грн. 180,6%	4100 грн. 172,3%	4100 грн. 165,3%	4100 165,3%	4100 157,7%	4100 152,8%

Державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям

Одночасно зазначаємо, що з 01.01.2022 набув чинності Закон України від 02.02.2021 №1176-IX «Про внесення змін до статті 18 Закону України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми» щодо підвищення розміру допомоги на дітей із тяжкими хворобами, яким не встановлено інвалідність» відповідно до якого розмір допомоги на дітей із тяжкими хворобами, яким не встановлено інвалідність, становитиме два прожиткових мінімуми, визначених для дітей відповідного віку.

2. Статтею 9 Закону встановлено, що у 2022 році рівень забезпечення прожиткового мінімуму (гарантований мінімум) для призначення допомоги відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям» у відсотковому співвідношенні до прожиткового мінімуму для основних соціальних і демографічних груп населення становить: для працездатних осіб – 45 відсотків, для дітей: з січня 2022 – 130 відсотків, для осіб, які втратили працездатність, та осіб з інвалідністю – 100 відсотків відповідного прожиткового мінімуму.

З огляду на зазначене, рівні забезпечення прожиткового мінімуму для призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям у 2022 році становитимуть:

	з січня	з липня	з грудня
для працездатних осіб (45 % ПМ)	1116,45	1170	1207,8
для осіб, які втратили працездатність (100%)	1934	2027	2930
130% для дітей віком			
до 6 років	2730	2861,3	2953,6
від 6 до 18 років	3403,4	3567	3182,9

від 18 до 23 років (за умови навчання)	3225,3	3380	3498,2
--	--------	------	--------

Державна соціальна допомога особам з інвалідністю з дитинства та дітям з інвалідністю

Державна соціальна допомога	з січня	з липня	з грудня
особам з інвалідністю з дитинства I групи підгрупи А з надбавкою на догляд	6589,8	6906,9	7131,1
інвалідам з дитинства I групи підгрупи Б з надбавкою на догляд	3868	4054	4186
особам з інвалідністю з дитинства II групи, самотнім особам з інвалідністю з дитинства II групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного стороннього догляду з надбавкою на догляд	1769 2741,95	1854 2873,	1934 2997,7
особам з інвалідністю з дитинства III групи, самотнім особам з інвалідністю з дитинства III групи, які за висновком медико-соціальної експертної комісії потребують постійного стороннього догляду з надбавкою на догляд	1934 2610,9	2270 2736,4	2093 2825,5
на дітей з інвалідністю віком до 18 років	1934	2027	2093
на дітей з інвалідністю підгрупи А віком до 6 років з надбавкою на догляд	5553,8	5820,9	6009,1
на дітей з інвалідністю віком до 6 років з надбавкою на догляд	2403,8	2519,4	2601,1
на дітей з інвалідністю підгрупи А віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	6589,8	6906,9	7131,1
на дітей з інвалідністю віком від 6 до 18 років з надбавкою на догляд	2662,8	2790,9	2881,6

Виплати по безробіттю

Розмір виплати допомоги по безробіттю залежить від страхового стажу, підстави припинення трудових відносин і розміру заробітної плати, отримуваної громадянином перед звільненням.

Допомога по безробіттю не може перевищувати чотирикратного розміру прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого Законом.

На 2022 рік максимальний розмір допомоги по безробіттю становить: 9 924 гривень.

Застраховані особи, визнані в установленому порядку безробітними, які протягом 12 місяців, що передували реєстрації особи як безробітної, за даними Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування мають страховий стаж менше шести місяців або звільнені з останнього місця роботи з підстав, передбачених статтею 37, пунктами 3, 4, 7 і 8 статті 40, статтями 41 і 45 Кодексу законів про працю України, молодь, яка закінчила або припинила навчання, звільнилась з військової або невійськової служби, мають право на допомогу по безробіттю у мінімальному розмірі.

Мінімальний розмір встановлюється правлінням Фонду.

Правління Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування України на випадок безробіття постановою від 31.01.2020 № 211 встановило з 01 березня 2020 року мінімальний розмір допомоги по безробіттю:

- для осіб, зазначених у частині другій статті 22 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», у розмірі 650 гривень;
- для осіб, зазначених у частині першій статті 22 Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття", у розмірі 1800 гривень.

ВАЖЛИВО! Відповідно до Постанови № 217 від 08.04.2020 "Про мінімальний розмір допомоги по безробіттю на період карантину" на період дії карантину та протягом 30 календарних днів після його закінчення мінімальний розмір допомоги по безробіттю становить 1000 гривень.

Допомога по безробіттю виплачується з 8-го дня після реєстрації застрахованої особи в установленому порядку в державній службі зайнятості.

У період проведення заходів, спрямованих на запобігання виникненню та поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19), а також локалізацію та ліквідацію її спалахів та епідемій допомога по безробіттю призначається з першого дня після надання статусу безробітного.

Виплата допомоги по безробіттю особам, які звільнилися з останнього місця роботи за власним бажанням без поважних причин, починається з 91-го календарного дня.

Загальна тривалість виплати зазначеної допомоги не може перевищувати 360 календарних днів протягом двох років, а для осіб передпенсійного віку (за 2 роки до настання права на пенсію) тривалість виплати допомоги по безробіттю не може перевищувати 720 календарних днів.

Молоді люди, які закінчили загальноосвітню школу, професійно-технічний або вищий навчальний заклад, звільнилися зі строкової служби та шукають роботу вперше, а також внутрішньо переміщені особи, які не можуть підтвердити періоди своєї зайнятості, можуть отримувати допомогу не більше 180 календарних днів.

Пільги та субсидії на комунальні послуги

Умови призначення житлової субсидії постійно удосконалюються. Так, у травні 2021 року двічі вносились значні зміни до Порядку надання населенню житлових субсидій. На сьогодні повністю скасована діяльність та повноваження комісії щодо прийняття рішення про призначення

житлових субсидій, затверджені нові форми заяви та декларації про призначення субсидії, а з травня 2021 року житлова субсидія надається виключно у готівковій формі.

З початком опалювального сезону 2021-2022 років, житлова субсидія на оплату житлово-комунальних послуг розраховуватиметься автоматично з 1 жовтня 2021 року по 30 квітня 2022 року домогосподарствам, які отримували субсидію в неопалювальний період 2021 року.

Призначення житлової субсидії на наступний період домогосподарствам, які вже отримували житлову субсидію у попередньому опалювальному сезоні 2020-2021 років, проводитиметься без звернень громадян, крім домогосподарств, яким житлова субсидія: надавалася у грошовій безготівковій формі (необхідно отримати дані для виплати коштів у готівковій формі); призначена за фактичним місцем проживання осіб (орендарі житлових приміщень, внутрішньо переміщені особи) (необхідно підтвердити місце фактичного проживання); призначена без урахування окремих осіб, які не проживають за місцем реєстрації (необхідно актуалізувати відомості щодо не проживання окремих осіб за місцем реєстрації).

Житлова субсидія на оплату комунальних послуг з постачання теплової енергії, постачання та розподілу природного газу, постачання та розподілу електричної енергії для централізованого, автономного та індивідуального опалення в опалювальний сезон розраховуватиметься з 16 жовтня по 15 квітня включно. Для розрахунку житлової субсидії з початку опалювального сезону 2021-2022 років сукупний дохід домогосподарства враховується за I - II квартали 2021 року, доходи у вигляді пенсії - розмірі нарахованої пенсії за серпень 2021 року.

Домогосподарство не має права на призначення житлової субсидії якщо:

- загальна площа житлового приміщення перевищує 130 кв. метрів для квартир і 230 кв. метрів для будинків;
- будь-хто з родини має у власності транспортний засіб з року випуску якого минуло менше п'яти років або має у власності більше ніж один транспортний засіб з року випуску якого минуло менше ніж 15 років (крім мопеда і причепа);
- працездатний член родини не навчався, не працював, не мав офіційного статусу безробітного, не мав жодних доходів або ж мав середньомісячний сукупний дохід, що не перевищував розміру мінімальної заробітної плати, або ним не сплачено мінімальну суму єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування;
- будь-хто з родини протягом року перед зверненням по субсидію здійснив купівлю, оплату послуг, благодійну діяльність тощо на суму понад 50 тис. грн.;
- родина має прострочену понад 3 місяця заборгованість за житлово-комунальні послуги яка перевищує 340 грн.;
- громадянин не повернув надміру перераховану суму житлової субсидії за попередні періоди її одержання або не сплачує суми до повернення;
- член родини має заборгованість за виконавчими провадженнями про стягнення аліментів;
- будь-хто з родини має у власності більше ніж одне житлове приміщення (квартиру, будинок), крім житла, яке розташоване на тимчасово окупованій території, перебуває у спільній частковій або сумісній власності, знаходиться в сільській місцевості, а також житла, яке непридатне для проживання, що підтверджується відповідним актом;

- будь-хто з родини має на депозитному банківському рахунку (або рахунках) кошти у сумі, що перевищує 100 тис. грн.;
- будь-хто з родини протягом 12 місяців перед зверненням здійснив операції з купівлі іноземної валюти, а також банківських металів на загальну суму, що перевищує 50 тис. грн.

Пенсійне забезпечення

Питання призначення, виплати та перерахунку пенсій регулюється Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» № 1058-IV від 09.07.2003 р. зі змінами та доповненнями (далі Закон 1058)

Умови виходу на пенсію у 2022 р. :

Пенсія за віком призначається при наявності двох умов: досягнення встановленого законом віку та наявності необхідного страхового стажу.

В 2022 році змінюються умови виходу на пенсію, а саме, вимоги до страхового стажу. Статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі Закон) обумовлюються умови виходу на пенсію по досягненню особою пенсійного віку.

Так, відповідно до ч. 1 ст. 26 Закону у 2022 р. право на пенсію за віком після досягнення віку 60 років матимуть особи за наявності страхового стажу не менше 29 років.

Крім того, у разі відсутності такого страхового стажу, відповідно до ч. 2 ст. 26 Закону право на призначення пенсії за віком матимуть особи, які досягли 63 роки за наявності страхового стажу:

з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. — від 19 до 29 років

Якщо особа не набула страхового стажу, передбаченого ч.1,2 ст. 26 Закону, то право на призначення пенсії за віком вона матиме після досягнення віку 65 років за наявності страхового стажу:

з 01.01.2022 р. по 31.12.2022 р. — від 15 до 19 років

Тривалість страхового стажу, який дає право на призначення пенсії за віком, визначається на дату досягнення особою пенсійного віку. Тому, у разі відсутності необхідного стажу на дату досягнення пенсійного віку (зокрема, 60 років), особа може його допрацювати і звернутися за призначенням пенсії (або призначити пенсію у 63 чи 65 років).

При незначній недостатності необхідного страхового стажу для призначення пенсії, можна скористатися можливістю сплатити за договором про добровільну участь у системі загальнообов'язкового державного соціального страхування одноразової суми єдиного внеску за попередній період (починаючи з 1 січня 2004 року), протягом якого особа не підлягала загальнообов'язковому державному соціальному страхуванню, тобто коли вона не працювала та за який не сплачувався єдиний внесок. При цьому, сума внеску, який має бути сплачено, не може бути меншою ніж мінімальний внесок на момент укладення зазначеного договору, помножений на коефіцієнт 2 (ч. 5 статті 10 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. № 2464).

Виходячи із мінімального розміру єдиного внеску, який передбачається до сплати у 2021 році, мінімальний розмір внеску за 1 місяць страхового стажу за договором про добровільну участь становитиме: з 1 січня - 2 860 грн., з 1 жовтня – 2 948 грн.

Довідково: 04.12.2020 р. ВРУ прийнято Закон України «Про соціальну підтримку застрахованих осіб та суб'єктів господарювання на період здійснення обмежувальних протиепідемічних заходів, запроваджених з метою запобігання поширенню на території

України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2» (№1071), яким, зокрема, внесено зміни до абзацу третього частини першої статті 24 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», згідно з якими до страхового стажу при обчисленні пенсії, крім періоду отримання допомоги по безробіттю, зараховується і період отримання допомоги по частковому безробіттю, допомоги по частковому безробіттю на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2.

При цьому, відповідно до пункту 3 розділу II Закону №1071, особи, яким призначено пенсію в період з 1 квітня 2020 року до набрання чинності Законом №1071 (тобто, 10 грудня 2020 року), мають право на перерахунок (відповідно до їх заяви) пенсії для врахування до страхового стажу періоду одержання допомоги по частковому безробіттю, в т.ч. на період карантину, встановленого Кабінетом Міністрів України.

Мінімальний і максимальний розміри пенсії

Термін дії	Мінімальний розмір пенсії (1 ПМ)*	Максимальний розмір пенсії (10 ПМ)**	Підстава
01.01.2022 р. - 30.06.2022 р.	1934 грн.	19340 грн.	Ст. ст. 27, 28 Закону України "Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування" N 1058
01.07.2022 р. - 30.11.2022 р.	2027 грн.	20270 грн.	
01.12.2022 р. - 31.12.2022 р.	2093 грн.	20930 грн.	

*За кожний повний рік страхового стажу понад у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу пенсія за віком збільшується на 1 % розміру пенсії, обчисленої відповідно до ст. 27 Закону N 1058, але не більш як на 1 % мінімального розміру пенсії за віком, передбаченого абз. 1 п. 1 ст. 28 Закону N 1058. Наявний в особи понаднормовий страховий стаж не може бути обмежений (п. 1 ст. 28 Закону N 1058, п. 2 р. II Закону України від 03.10.2017 р. N 2148-VIII).

** Обмеження максимального розміру пенсії (щомісячного довічного грошового утримання) максимальним розміром не поширюється на пенсіонерів, яким пенсія (щомісячне довічне грошове утримання) призначена до набрання чинності Законом України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» від 08.07.2011 р. № 3668-VI, тобто до 1 жовтня 2011 року (пункт 2 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» зазначеного Закону).

Розміри пенсійних виплат

- Починаючи з січня 2018 року для осіб, які досягли віку 65 років, мінімальний розмір пенсії за віком встановлюється у **розмірі 40% мінімальної заробітної плати**, визначеної законом про Держбюджет України на відповідний рік, за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу (але не менше прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом). Такий перерахунок передбачений ч. 2 ст. 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування». Ст.8 Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік» визначено, що у 2021 році місячний розмір мінімальної заробітної плати з 1 січня становить – 6000 грн., з 1 грудня - 6500 грн. Отже, мінімальна пенсійна виплата

для вище зазначеної категорії громадян з 01.01.2022 року не може бути нижчою за **2600 грн.**, з 01.10.2022 р. – **2680 грн.**

- Відповідно до Постанов Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 849 “Деякі питання підвищення пенсійних виплат для окремих категорій осіб у 2021 році та в подальшому” (далі Постанова №849) та № 963 від 15 вересня 2021 р. «Про додатковий соціальний захист окремих категорій осіб у 2022 році та в подальшому» (далі Постанова №963) встановлено:

Постанова №849

З 1 березня 2021 року особам, яким виповнилось 80 років і більше та у яких розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, не досягає розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік (10340,33 грн.) встановлено компенсаційну виплату в розмірі **до 500 грн.** Щомісячна компенсаційна виплата особам, які отримують пенсію та досягли 80-річного віку після 1 березня 2021 року, встановлюється і виплачується з дати досягнення зазначеного віку.

У разі коли після встановлення, розмір пенсійних виплат з урахуванням інших доплат до пенсій, встановлених законодавством (крім пенсій за особливі заслуги перед Україною), в осіб, які отримують пенсію, призначену відповідно до [Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”](#) з урахуванням страхового стажу не менше 25 років для чоловіків та 20 років для жінок, не досягає 2 600 грн., таким особам надається доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру, яка враховується під час подальших перерахунків пенсії.

Щомісячна компенсаційна виплата особам, які отримують пенсію та досягли 80-річного віку після 1 березня 2021 р., встановлюється і виплачується з дати досягнення ними зазначеного віку:

- з 1 жовтня 2021 року встановлено щомісячну компенсаційну виплату в розмірі до 400 гривень особам, яким виповнилося 75 років до досягнення 80-річного віку й у яких щомісячний розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, не досягає розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік (10340,35 грн.).

Якщо після встановлення вказаної виплати розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством (крім пенсій за особливі заслуги перед Україною), в осіб, які отримують пенсію, призначену відповідно до Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування”, з урахуванням страхового стажу у чоловіків 25 років, у жінок – 20 років не досягає 2500 гривень, таким особам встановлюється доплата до пенсії в сумі, що не вистачає до зазначеного розміру, яка враховується під час подальших перерахунків пенсії.

У випадку, коли особи досягають 75-річного віку після 01 жовтня 2021 року, щомісячну компенсаційну виплату таким особам буде встановлено з дати досягнення ними зазначеного віку.

Постанова №963

З 1 жовтня 2022 року встановлено щомісячну компенсаційну виплату в розмірі до 300 гривень особам, яким виповнилося 70 років до досягнення 75-річного віку й у яких щомісячний

розмір пенсійних виплат з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, не досягає розміру середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески та яка враховується для обчислення пенсії за 2020 рік (10340,35 грн.).

З 2023 року компенсаційна виплата щорічно має індексуватись.

Окрім того, передбачається встановлення з 1 жовтня 2022 року пенсіонерам старше 70 років, розмір пенсійної виплати яких не досягає 3000 гривень, додаткових гарантій:

- за наявності страхового стажу не менше ніж 35 років у чоловіків і 30 років у жінок – доплати до 3000 гривень,
- за наявності страхового стажу менше ніж 35 років у чоловіків і 30 років у жінок – доплати до розміру, пропорційного наявному страховому стажу.

При цьому у пенсіонерів, які мають необхідний страховий стаж (25 років чоловіки і 20 років жінки), пенсійна виплата не може бути менше:

- у пенсіонерів віком 80 років і більше – 2600 гривень,
- у пенсіонерів у віці 70-80 років – 2500 гривень.

З 1 грудня 2022 року пенсіонерам, яким не виповнилося 70 років та які отримують пенсію, призначену відповідно до Закону № 1058 з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації, щомісячної компенсації у разі втрати годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, не досягає 2500 гривень і не працюють, передбачено встановлення доплат:

- за наявності страхового стажу не менше ніж 35 років у чоловіків і 30 років у жінок – доплати до 2500 гривень,
- за наявності страхового стажу менше ніж 35 років у чоловіків і 30 років у жінок – доплати до розміру, пропорційного наявному страховому стажу.

Працюючим пенсіонерам такі доплати встановлюються з дати звільнення з роботи

Також, Постановою №963 передбачено, зокрема, встановлення при призначенні пенсій за віком жінкам, які народилися у 1962 році, щомісячного підвищення в розмірі 9 відсотків пенсії, обчисленої відповідно до статті 27 Закону № 1058).

Підвищення до пенсій встановлюється при дотриманні таких умов:

- дата народження жінки – з 1 січня 1962 року по 31 грудня 1962 року,
- пенсія за віком призначається відповідно до статті 26 Закону № 1058 вперше (раніше жінка не отримувала будь-яку пенсію).

Жінки, які раніше отримували пенсію по інвалідності, за вислугу років чи у зв'язку з втратою годувальника, при переведенні на пенсію за віком права на встановлення підвищення не мають.

Розмір підвищення визначається індивідуально та залежить від розміру пенсії жінки, обчисленої з урахуванням набутого нею страхового стажу та заробітної плати, з якої сплачено страхові внески.

Зазначене підвищення встановлюється в межах максимального розміру пенсії, визначеного Законом № 1058.

Враховуючи, що віку 60 років жінки, які народилися у 1962 році, досягають у 2022 році, підвищення до пенсій жінкам в розмірі 9 відсотків встановлюється починаючи з 2022 року.

Довідково: Жінкам, які народилися у період по 31 грудня 1961 року, при призначенні пенсій за віком, в т. ч. за зверненнями у 2022 році, встановлюється підвищення до пенсії на умовах та у розмірі, визначеному частиною третьою статті 29 Закону № 1058 – 2,5 відсотка за кожні шість місяців більш пізнього виходу на пенсію, починаючи з 55 років до досягнення ними 60-річного віку.

Особам, на яких поширюється дія [Закону України](#) «Про підвищення престижності шахтарської праці», та працівникам, зайнятим повний робочий день під землею, обслуговуванням зазначених осіб, які відпрацювали на підземних роботах не менш 15 років чоловіки та 7,5 року жінки за [списком № 1](#) виробництв, робіт, професій, посад і показників, затвердженим Кабінетом Міністрів України, мінімальна пенсія за віком встановлюється незалежно від місця останньої роботи у розмірі 80 відсотків заробітної плати (доходу) застрахованої особи, визначеної відповідно до статті 40 Закону №1058, з якої обчислюється пенсія, але не менш як три розміри прожиткового мінімуму, встановленого для осіб, які втратили працездатність: з 1 січня – 5 802,00 грн., з 1 липня – 6081,00 грн., з 1 грудня – 6279,00 грн. (частина перша статті 28 Закону №1058).

З 1 січня 2018 року для осіб, які досягли віку 65 років, мінімальний розмір пенсії за віком за наявності у чоловіків 35 років, а у жінок 30 років страхового стажу встановлюється в розмірі 40 відсотків мінімальної заробітної плати, визначеної законом про Державний бюджет України на відповідний рік, але не менше прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, визначеного законом.

Перерахунки пенсій. Індexсація пенсій

Починаючи з 2019 року індексація (підвищення) раніше призначених пенсій, відповідно до ч. 2 ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», проводиться раз на рік шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, з якої сплачено страхові внески, та який враховується для обчислення пенсії.

Автоматичне (для всіх пенсіонерів без їх звернення) щорічне підвищення (індексація) пенсій у 2022 році має проводитися з 1 березня шляхом збільшення показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, яка застосована для обчислення пенсії, на коефіцієнт, що відповідає 50% показника зростання споживчих цін за попередній рік та 50% показника зростання середньої заробітної плати, з якої сплачено страхові внески, за три календарні роки, що передували року, який є попереднім щодо року, в якому проводиться збільшення. Тобто, що передують 2022 року (за 2019-2021 р.р.), порівняно з трьома календарними роками, що передують 2021 року (за 2018-2020 р.р.), (частина друга статті 42 Закону №1058). Конкретний розмір, дата та порядок такого збільшення визначаються у межах бюджету Пенсійного фонду за рішенням Кабінету Міністрів України з урахуванням мінімального розміру збільшення, визначеного абзацом другим цієї частини. У 2022 році визначений коефіцієнт застосовуватиметься до показника середньої заробітної плати (доходу) в Україні, який застосовувався при обчисленні пенсії, станом на 1 жовтня 2017 р. (3764,40 грн.), підвищеного з урахуванням коефіцієнтів попередніх років (1,17 – у 2019 р., 1,11 – у 2020 р., 1,11 – у 2021 р.), тобто 5426,60 грн. (3764,40 x 1,17 x 1,11 x 1,11) (постанова Кабінету Міністрів України від 20 лютого 2019 р. № 124).

Конкретний розмір та порядок такого збільшення визначатимуться за рішенням Кабінету Міністрів України (за попередніми розрахунками такий коефіцієнт становитиме **1,14**).

Перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам

Пенсіонери, які після призначення (перерахунку) пенсій продовжували працювати та набули не менше **24 місяців** страхового стажу, мають право здійснити перерахунок пенсії. Обчислення страхового стажу, який дає право на перерахунок пенсії, здійснюється не раніше дня, що настає за днем, по який обчислено страховий стаж під час призначення (попереднього перерахунку)

пенсії, за даними, наявними в реєстрі застрахованих осіб Державного реєстру загальнообов'язкового державного соціального страхування.

Автоматичний перерахунок пенсії з 1 квітня, який провадиться за умови наявності 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку пенсії) станом на 1 березня року, у якому провадиться перерахунок провадиться без звернення пенсіонера на найбільш вигідних умовах, тобто з урахуванням стажу після призначення (перерахунку) пенсії, або з урахуванням стажу та заробітної плати після призначення (перерахунку) пенсії (ч. 4 ст. 42 Закону №1058).

Разом з тим, перерахунок пенсій працюючим пенсіонерам може проводитися і **на підставі поданої заяви** до органів Пенсійного фонду, виходячи із того коли настало право на такий перерахунок, тобто у кожному конкретному випадку, залежно від того коли набуто 24 місяці страхового стажу після призначення(перерахунку) пенсії.

Автоматичний перерахунок пенсій провадитиметься з урахуванням термінів надходження даних про страховий стаж та заробітну плату до реєстру застрахованих осіб, у 2022 році орієнтовно **у червні, із проведенням відповідної доплати з 1 квітня.**

!!! Дія цієї частини не поширюється на пенсіонерів, яким призначено пенсію за вислугу років на умовах, передбачених [Законом України "Про пенсійне забезпечення"](#), та які не досягли віку, встановленого [ст.26](#) Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Перерахунок пенсій у разі збільшення прожиткового мінімуму

Відповідно до ч. 3 ст. 42 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», у разі збільшення розміру прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, підвищується розмір пенсії (крім пенсіонерів, які працюють (провадять діяльність, пов'язану з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування). Перерахунок пенсії проводиться з дня встановлення нового розміру прожиткового мінімуму. Пенсіонерам, які працюють (провадять діяльність, пов'язану з отриманням доходу, що є базою нарахування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування), після звільнення з роботи або припинення такої діяльності пенсія перераховується з урахуванням прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність/мінімальної заробітної плати, визначених законом на дату звільнення з роботи або припинення такої діяльності. Упродовж 2022 року таке підвищення пенсій провадитиметься двічі: з 1 липня та з 1 грудня.

При збільшенні розміру прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб відповідно зростають розміри пенсій та надбавок, які визначаються виходячи з прожиткового мінімуму:

- пенсії за особливі заслуги;
- мінімальні пенсійні виплати ветеранам війни і жертвам нацистських переслідувань;
- державна соціальна допомога на догляд;
- мінімальні розміри пенсій учасникам бойових дій та особам з інвалідністю;
- мінімальні пенсії для пенсіонерів – військовослужбовців та у зв'язку з втратою годувальника, які призначені членам їх сімей,
- надбавки на утриманців відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» тощо.

Не підвищуються, а залишаються у раніше призначеному розмірі підвищення (надбавки) до пенсій, зокрема:

- дітям війни (66,43 грн.);
- особам, які проживають у гірських населених пунктах (розмір пенсії збільшується на 20%);
- на утриманців (150,00 грн. – до пенсій, призначених відповідно Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»);
- громадянам, які необґрунтовано зазнали політичних репресій і згодом були реабілітовані - в розмірі 54,40 грн., а членам їх сімей, яких було примусово переселено, - 43,52 грн.;
- громадянам, віднесеним до відповідних категорій потерпілих від Чорнобильської катастрофи: розміри додаткової пенсії, щомісячна компенсація сім'ям за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи (у розмірах, визначених постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. №1210).

Вид пенсійної виплати	Розмір пенсійної виплати (грн.) (у % до прожиткового мінімуму (ПМ), встановленого для непрацездатних осіб)		
	з 1 січня	з 1 липня	з 1 грудня
Мінімальна пенсія за віком (для непрацюючих)	1934	2027	2093
Мінімальна пенсійна виплата особам з інвалідністю	1934	2027	2093
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника:			
на одного утриманця (100% ПМ)	1934	2027	2093
на двох утриманців (120% ПМ)	2320,8	2432,4	2511,6
на трьох і більше утриманців (150% ПМ)	2901	3040,5	3139,5
Мінімальний розмір пенсії у разі втрати годувальника з числа військовослужбовців (два прожиткові мінімуми для непрацездатних осіб)	3868	4054	4186
Мінімальні пенсійні виплати для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
1 групи (650% ПМ)	12571	13175,5	13604,5
2 групи (525 % ПМ)	10153,5	10641,75	10888,25
Особам з інвалідністю внаслідок війни 2 групи, із числа учасників бойових дій у період Другої світової війни яким виповнилося 85 років (650% ПМ)	12571	13175,5	13604,5
3 групи (360 % ПМ)	6962,4	7297,2	7534,8
Особам з інвалідністю внаслідок війни 3 групи, із числа учасників бойових дій у період Другої світової війни яким виповнилося 85 років (650% ПМ)	12571	13175,5	13604,5
учасники бойових дій (165 % ПМ)	3191,1	3344,55	3453,45
	12571	13175,5	13604,5

Учасникам бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років (650% ПМ)			
Підвищення для осіб з інвалідністю внаслідок війни та учасників бойових дій:			
1 групи (50% ПМ)	967	1013,5	1046,5
2 групи (40% ПМ)	773,6	810,8	837,2
3 групи (30% ПМ)	580,2	608,1	627,9
учасники бойових дій (25% ПМ)	483,5	506,75	523,25
особам з інвалідністю внаслідок війни II і III груп з числа учасників бойових дій у період Другої світової війни, яким виповнилося 85 років і більше (50% ПМ)	967	1013,5	1046,5
Підвищення учасникам війни, нагородженим орденами і медалями колишнього Союзу РСР за самовіддану працю і бездоганну військову службу в тилу в роки Великої Вітчизняної війни (20% ПМ)	386,8	405,4	418,6
Підвищення іншим учасникам війни (15% ПМ)	290,1	304,05	313,95
Підвищення жертвам нацистських переслідувань (особам з інвалідністю)			
1 групи (50% ПМ)	967	1013,5	1046,5
2 групи (40% ПМ)	773,6	810,8	837,2
3 групи (30% ПМ)	580,2	608,1	627,9
Мінімальний розмір пенсії шахтарів відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (у розмірі 80 % зарплати особи, визначеної відповідно до статті 40 Закону №1058, з якої обчислюється пенсія, але не менш як три розміри прожиткового мінімуму для непрацездатних осіб)	5802	6081	6279
Доплата на одного утриманця до пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок травми чи профзахворювання відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» (100% ПМ).	1934	2027	2093
Надбавка до пенсій особам, які мають статус «Почесний донор України» та «Почесний донор СРСР» 10% ПМ**	239,3 (2393)	250,8 (2508)	258,9 (2589)
Підвищення пенсій за особливі заслуги перед Україною у розмірах, визначених	20%-40% від ПМ	20%-40% від ПМ	20%-40% від ПМ

наказом Мінсоцполітики від 27.12.2017 №2054	1934	2027	2093
---	------	------	------

** Особи, яким надано статус Почесний донор України, мають право на отримання надбавки до пенсії у розмірі 10 % від затвердженого прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць (стаття 13 [Закону "Про донорство крові і її компонентів"](#)).

Зміни до Закону України «Про статус та соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи».

Верховною Радою України 29 червня 2021 року ухвалено Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” щодо підвищення рівня пенсійного забезпечення окремих категорій осіб”.

Цим Законом внесено ряд змін в положення Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” (далі Закон № 796-ХІІ) щодо пенсійного забезпечення осіб з інвалідністю, пов’язаною з наслідками аварії на ЧАЕС .

Закон передбачає два етапи його реалізації: з 01 липня 2021 року та з 01 січня 2022 року.

Зокрема з **1 липня 2021** збільшено мінімальні розміри пенсій усіх осіб, що належать до 1 категорії постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи. Це як особи з інвалідністю з числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, так і з числа потерпілих внаслідок аварії на ЧАЕС.

Також з липня змінено розміри щомісячної державної адресної допомоги особам з інвалідності з числа учасників ліквідації аварії на ЧАЕС, що передбачена пунктом 2 Прикінцевих положень Закону № 796-ХІІ.

Мінімальні розміри пенсій по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання внаслідок Чорнобильської катастрофи

I категорія		Відповідно до Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, із змінами внесеними законом №1584
I група	особи з числа потерпілих	6000 грн.
	особи з числа ліквідаторів	6000 грн.
II група	особи з числа потерпілих	4800 грн.
	особи з числа ліквідаторів	4800 грн.
III група	особи з числа потерпілих	3700 грн.
	особи з числа ліквідаторів	3700 грн.
Діти з інвалідністю		3700 грн.

Мінімальні пенсійні виплати особам із числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, стосовно яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою

Відповідно до Закону України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи”, із змінами внесеними законом №1584

I група	10340,35 грн.
II група	8272,28 грн.
III група	6204,21 грн.

3 1 січня 2022 року набувають чинності зміни внесені, зокрема до статті 57 Закону № 796-XII . Згідно з якими у разі обчислення пенсії відповідно до частини другої статті 27 Закону України “Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування” за бажанням особи, яка звернулася за пенсією, заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії може визначатися за будь-які 12 місяців підряд роботи на територіях радіоактивного забруднення.

Якщо особа, яка звернулася за пенсією, пропрацювала на територіях радіоактивного забруднення:

- менше 12 місяців, – заробітна плата (дохід) визначається шляхом поділу загальної суми заробітної плати (доходу) за календарні місяці роботи на кількість зазначених місяців;
- не менше 30 календарних днів у двох місяцях, – заробітна плата (дохід) визначається за будь-які фактично відпрацьовані 30 календарних днів роботи;
- менше місяця, – заробітна плата (дохід) визначається за відповідний календарний місяць з додаванням до заробітної плати (доходу) на основній роботі.

Для обчислення пенсії **по інвалідності відповідно до статті 54 Закону 796-XII особам із числа учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС**, визначених статтею 10 цього Закону, стосовно яких встановлено причинний зв'язок інвалідності з Чорнобильською катастрофою, особам, які брали безпосередню участь у ліквідації інших ядерних аварій та їх наслідків, у ядерних випробуваннях, у військових навчаннях із застосуванням ядерної зброї, у складанні ядерних зарядів та здійсненні на них регламентних робіт, внаслідок чого стали особами з інвалідністю, а також пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи за осіб з їх числа за бажанням особи, яка звернулася за пенсією, заробітна плата (дохід) визначається виходячи з п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року.

Порядок визначення заробітної плати (доходу), у тому числі заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії по інвалідності, що настала внаслідок каліцтва чи захворювання, і пенсії у зв'язку з втратою годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Зокрема постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1210 затверджено Порядком обчислення пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи (зі змінами) .

Цей порядок передбачає як механізм обчислення пенсії із заробітної плати, одержуваної за роботу у зоні відчуження, так із урахуванням заробітної плати (доходу), визначеного виходячи з

п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, що розраховується за відповідною формулою.
А саме:

$$П = Зс \times Кзс \times Кв / 100 \% \text{ де:}$$

- П – розмір пенсії;
- Зс – осучаснена середня заробітна плата (дохід) в Україні, з якої сплачено страхові внески, визначається як середній показник за 2014, 2015 та 2016 роки;
- Кзс – середньомісячний коефіцієнт заробітної плати, який враховується під час обчислення пенсії;
- Кв – розмір відшкодування фактичних збитків (у відсотках).

Водночас середньомісячний коефіцієнт заробітної плати, який враховується під час обчислення пенсії (Кзс), визначається як співвідношення п'ятикратного розміру мінімальної заробітної плати, встановленої законом на 1 січня відповідного року, та середня заробітна плата (дохід) в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески за рік, що передує відповідному року.

Розмір відшкодування фактичних збитків (Кв) визначається як відсоток втрати працездатності, визначений органами медико-соціальної експертизи.

Призначення та перерахунок пенсій проводиться відповідно до законодавства, чинного на час звернення особи за призначенням пенсії чи на час проведення перерахунку.

Верховною Радою України прийнято Закон України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX (набрав чинності 15 грудня 2021 року).

Законом визначено правові засади та порядок проведення медіації як позасудової процедури врегулювання конфлікту (спору), принципи медіації, статус медіатора, вимоги до його підготовки та інші питання, пов'язані з цією процедурою.

Його норми поширюються на суспільні відносини, пов'язані з проведенням медіації з метою запобігання виникненню конфліктів (спорів) у майбутньому або врегулювання будь-яких конфліктів (спорів), у тому числі цивільних, сімейних, **трудових**, господарських, адміністративних, а також у справах про адміністративні правопорушення та у кримінальних провадженнях з метою примирення потерпілого з підозрюваним (обвинуваченим).

Постановою КМУ від 28.12.2021 р. № 1392 внесено зміни до постанов КМУ від 17.06.2015 р. № 413 і від 17.04.2019 р. № 328. Зокрема, оновлено форму повідомлення про прийняття на роботу. Постанова набрала чинності 5 січня 2022 року. У статті 24 КЗпП зазначається, що працівник не може бути допущений до роботи без:

- укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним органу,
- та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу. Тобто поки повідомлення про прийняття не подано (зауважимо — не подано правильно!), працівника до роботи допустити не можна. Якщо ж допустити, це вважатиметься іншим порушенням законодавства з праці, і кожен такий випадок загрожуватиме окремим штрафом в розмірі 1 мінімальної зарплати (ст. 265 КЗпП). А відповідальним посадовим особам не слід забувати про адміністративний штраф, встановлений ст. 41 КУпАП за інші порушення вимог законодавства про працю, у розмірі від 30 до 100 нмдг (510 грн — 1700 грн).

З 5 січня виключно в паперовій формі повідомлення більше не подається

Розміри трудових штрафів у 2022 році

Вид порушення	Розмір штрафу у 2022 році	
	січень-вересень	жовтень-грудень
Фактичний допуск працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту)	10 МЗП за кожного працівника 65 000 грн	10 МЗП за кожного працівника 67 000 грн
Оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений в установі	30 МЗП за повторне протягом двох років із дня виявлення порушення — за кожного працівника 195 000 грн	30 МЗП за повторне протягом двох років із дня виявлення порушення — за кожного працівника 201 000 грн
Виплата зарплати (винагороди) без нарахування і сплати ЄСВ та податків (зарплата «в конверті»)	3 МЗП 19 500 грн	3 МЗП 20 100 грн
Порушення встановлених строків виплати зарплати, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш ніж за один місяць	2 МЗП за кожного працівника 13 000 грн	2 МЗП за кожного працівника 13 400 грн
Виплата зарплати, інших виплат, передбачених законодавством про працю, не в повному обсязі	4 МЗП за кожного працівника 26 000 грн	4 МЗП за кожного працівника 26 800 грн
Недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці	3 МЗП 19 500 грн	3 МЗП 20 100 грн
Недотримання встановлених гарантій та пільг «солдатам» установи	16 МЗП 104 000 грн	16 МЗП 107 200 грн
Недопущення до перевірки з питань додержання законодавства про працю, створення перешкод в її проведенні	1 МЗП за кожне таке порушення 6500 грн	1 МЗП за кожне таке порушення 6700 грн
Недопущення до перевірки з питань виявлення неоформлених працівників, зарплати «в конвертах», роботи повний робочий час всупереч оформленню на неповний, а також створення перешкод в її проведенні	2 МЗП за повторне протягом року із дня	2 МЗП за повторне протягом року із дня
Порушення інших вимог трудового законодавства		

	виявлення порушення — за кожне таке порушення 13 000 грн	виявлення порушення — за кожне таке порушення 13 400 грн
--	--	--

Стаття 265 КЗпП містить норми про повне і часткове звільнення від відповідальності. Так, якщо порушник **протягом 10 банківських днів** із дня вручення відповідної постанови про накладення штрафу **сплатить 50%** від суми штрафу, то постанова вважається виконаною.

Крім того, штраф можуть зовсім анулювати, якщо роботодавець **виправить порушення у строк**, установлений у приписі. Але це правило **не працює** для таких порушень:

1) допуск до роботи неоформлених працівників, оформлення на неповний робочий час при фактичній роботі повний робочий час, виплата зарплати (винагороди) «в конвертах» і повторне вчинення цих порушень;

2) недопущення до перевірки і створення перешкод в її проведенні (незалежно від предмета перевірки);

3) повторне здійснення інших порушень трудового законодавства (тобто тих, які прямо не перераховані ст. 265 КЗпП). **Перевірки Держпраці — 2022**

Цього року перевіряючі з Держпраці можуть навідатись із такими заходами, як:

- **планові перевірки** суб'єктів з високим ступенем ризику. Присвоєний ступінь ризику і предмет перевірки можна дізнатись у плані на 2022 рік на [сайті Держпраці](#) або на [Інспекційному порталі](#). Цікаво, що у плані перелічено суб'єктів не лише з високим, але й із середнім та незначним ступенями ризику. Це зроблено про всяк випадок. Але поки що перевірятимуть лише високоризикованих суб'єктів;
- **позапланові перевірки** за Законом України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності» від 05.04.2007 р. № 877-V.

Інспекційні відвідування наразі не проводять.